

สรุปสาระสำคัญของพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ.๒๕๖๕

๑. เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้

ตามมาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย ได้บัญญัติกรณีกำหนดโทษอาญาเฉพาะความผิดร้ายแรงขณะเดียวกันก็สมควรให้มีการกำหนดมาตรการลงโทษที่เหมาะสมกับการกระทำความผิดและฐานะของผู้กระทำความผิดเพื่อมิให้บุคคลต้องรับโทษหนักเกินสมควรและเมื่อได้กระทำความผิดที่มีโทษทางอาญาใดแล้ว ก็ต้องถูกนำตัวเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญา เช่น ถูกจับกุม คุมขัง พิมพ์ลายนิ้วมือ และลงบันทึกประวัติอาชญากรเป็นประวัติติดตัวตลอดไป และท้ายที่สุดไม่ว่าผู้นั้นจะเป็นผู้กระทำความผิดหรือไม่ กระบวนการที่กล่าวมาย่อมสร้างรอยต่างให้เกิดแก่ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งแท้จริงแล้วโทษนั้นก็ไม่จำเป็นต้องใช้โทษอาญาเสมอไป ซึ่งนานาประเทศได้เริ่มปรับเปลี่ยนบทลงโทษจากความผิดอาญาเป็นมาตรการอื่นที่มีโทษอาญามากขึ้น จึงสมควรปรับเปลี่ยนโทษอาญาบางประการที่มุ่งต่อการปรับเป็นเงินเปลี่ยนเป็นมาตรการปรับเป็นพินัย ที่สร้างขึ้นใหม่ให้มีสภาพเป็นโทษอาญา ซึ่งคำว่า “พินัย” นี้ เป็นถ้อยคำที่เคยใช้ในกฎหมายตราสามดวงและปรากฏในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. ๑๒๗ และในกฎหมายเก่า ๆ บางฉบับ โดยในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔ ได้ให้ความหมายว่า หมายถึง “เงินค่าปรับที่จ่ายให้ทางราชการ”^๑ โดยมาตรการปรับเป็นพินัยที่สร้างขึ้นใหม่นี้สามารถกำหนดหลักเกณฑ์ให้ใช้ดุลพินิจกำหนดค่าปรับที่ต้องชำระให้เหมาะสมกับสภาพความร้ายแรงแห่งการกระทำและฐานะทางเศรษฐกิจของผู้กระทำความผิดให้สอดคล้องกัน และในกรณีที่ผู้กระทำความผิดไม่มีเงินชำระค่าปรับ อาจขอทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนการชำระค่าปรับได้ ย่อมจะช่วยให้ประชาชน ที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดไม่ต้องเข้าสู่กระบวนการทางอาญา และไม่มีประวัติอาชญากรรมติดตัวอีกต่อไป

ปรับเป็นพินัย
ใครได้ประโยชน์

- โทษใหม่**
สำหรับการทำผิด
ไม่ร้ายแรง
- ปรับอย่างเดียว**
ไม่กักขัง
- ขอฟ่อนชำระ**
หรือทำงานบริการสังคมแทนได้
- ศาลลดค่าปรับ**
หรืองดชำระโดยไม่ปรับได้
หากทำผิดเพราะความยากจน
- ไม่มีประวัติ**
อาชญากร
- คำนึงถึงพฤติกรรม
และสถานะทางเศรษฐกิจ**

www.krisdika.go.th
www.lawreform.go.th

๒. นิยามศัพท์ และผู้รักษาการตามกฎหมาย

ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ.๒๕๖๕ มีนิยามศัพท์ ดังนี้ (มาตรา ๓)

“ปรับเป็นพินัย” หมายความว่า สั่งให้ผู้กระทำความผิดทางพินัยต้องชำระค่าปรับเป็นพินัย ไม่เกิน ที่กฎหมายกำหนด

“ความผิดทางพินัย” หมายความว่า การกระทำความผิดหรืองดเว้นการกระทำอันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย และกฎหมายนั้นบัญญัติให้ต้องชำระค่าปรับเป็นพินัย

“เจ้าหน้าที่ของรัฐ” หมายความว่า พนักงานเจ้าหน้าที่ เจ้าพนักงาน นายทะเบียน คณะบุคคล และเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เรียกชื่ออย่างอื่น บรรดาที่กฎหมายบัญญัติให้มีอำนาจปรับเป็นพินัย หรือที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดให้เป็นผู้มีอำนาจปรับเป็นพินัยโดยให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และมีอำนาจออกกฎกระทรวง เพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ (มาตรา ๔)

^๑ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา วารสารบทความทางวิชาการ ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๓ (เดือนพฤษภาคม – มิถุนายน ๒๕๖๔) หน้า ๕

๓.หลักทั่วไป

๓.๑ ความเป็นกฎหมายกลาง

การปรับเป็นพินัยตามกฎหมายทั้งปวง ให้ดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ โดยไม่ให้ถือว่าการปรับเป็นพินัยหรือคำสั่งปรับเป็นพินัยเป็นการกระทำทางปกครองหรือคำสั่งทางปกครอง และการปรับเป็นพินัยไม่เป็นโทษอาญา (มาตรา ๕) แต่มีการปรับใช้บทบัญญัติในภาค ๑ บทบัญญัติทั่วไป ลักษณะ ๑ บทบัญญัติที่ใช้แก่ความผิดทั่วไป เฉพาะหมวด ๒ การใช้กฎหมายอาญา หมวด ๔ ความรับผิดในทางอาญา หมวด ๕ การพยายามกระทำความผิด และหมวด ๖ ตัวการและผู้สนับสนุน แห่งประมวลกฎหมายอาญามาใช้บังคับแก่การปรับเป็นพินัยตามพระราชบัญญัตินี้ด้วยโดยอนุโลม เว้นแต่พระราชบัญญัตินี้จะบัญญัติไว้ เป็นอย่างอื่น (มาตรา ๘)

๓.๒ การแจ้ง

การใดที่กำหนดให้แจ้ง ยื่น หรือส่งหนังสือหรือเอกสารให้บุคคลใดเป็นการเฉพาะ ถ้าได้แจ้ง ยื่น หรือส่งหนังสือหรือเอกสาร ให้บุคคลนั้น ณ ภูมิลำเนาหรือที่อยู่ที่ปรากฏตามหลักฐานทางทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร ให้ถือว่าได้แจ้ง ยื่น หรือส่งโดยชอบแล้ว

แต่ในกรณีปรากฏต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐว่าผู้กระทำความผิดทางพินัยไม่สามารถพูดหรือได้ยิน หรือสื่อความหมายได้ ให้แจ้งหนังสือหรือเอกสารในรูปแบบที่ผู้กระทำความผิดทางพินัยสามารถเข้าใจได้ หรือจะแจ้งให้ผู้กระทำความผิดทางพินัยทราบด้วยการสื่อความหมายโดยวิธีอื่นก็ได้

ขณะเดียวกันในกระบวนการพิจารณาความผิดทางพินัย หากผู้ถูกกล่าวหา หรือพยานไม่สามารถพูดหรือได้ยิน หรือสื่อความหมายได้ ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐ พนักงานอัยการ หรือศาล จัดหาล่ามภาษามือให้ หรือ จัดให้ถาม ตอบ หรือสื่อความหมายโดยวิธีอื่นที่เห็นสมควร (มาตรา ๖)

๓.๓ การกำหนดและการชำระค่าปรับทางพินัย

ผู้ใดกระทำความผิดทางพินัยต้องชำระค่าปรับเป็นพินัยตามจำนวนเงินที่เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือศาลกำหนด (มาตรา ๗) โดยในการกำหนดค่าปรับเป็นพินัยให้พิจารณาให้เหมาะสมกับข้อเท็จจริง ๔ ประการ ได้แก่ ระดับความรุนแรง ลักษณะส่วนบุคคลของผู้กระทำความผิดทางพินัย ผลประโยชน์เกี่ยวข้อง และสถานะทางเศรษฐกิจ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้ (มาตรา ๘)

(๑) ระดับความรุนแรงของผลกระทบที่เกิดขึ้นแก่ชุมชน

(๒) ความรู้ผิดชอบ อายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ สิ่งแวดล้อม การกระทำความผิดซ้ำ และสิ่งอื่นทั้งปวงเกี่ยวกับผู้กระทำความผิดทางพินัย

(๓) ผลประโยชน์ที่ผู้กระทำความผิดทางพินัยหรือบุคคลอื่นได้รับจากการกระทำความผิด

(๔) สถานะทางเศรษฐกิจของผู้กระทำความผิดทางพินัย

ซึ่งในการชำระค่าปรับเป็นพินัยดังกล่าว ถ้าผู้กระทำความผิดทางพินัยร้องขอ และเจ้าหน้าที่รัฐหรือศาลเห็นว่าผู้กระทำความผิดไม่อาจชำระค่าปรับในคราวเดียวได้ จะให้มีการผ่อนชำระก็ได้ (มาตรา ๙ วรรคสอง) ซึ่งกฎหมายฉบับนี้ยังได้กำหนดให้การชำระค่าปรับเป็นพินัยสามารถชำระผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ได้ (มาตรา ๓๕)

ขณะเดียวกันกรณีผู้กระทำความผิดทางพินัยเป็นบุคคลธรรมดา อาจพิจารณาการชำระค่าปรับเป็นพินัยได้ ๒ กรณี ได้แก่

กรณีแรก กระทำความผิดทางพินัยเพราะเหตุแห่งความยากจนเหลือทนทานหรือเพราะความจำเป็นอย่างแสนสาหัสในการดำรงชีวิต ผู้นั้นอาจยื่นคำร้องเพื่อให้กำหนดค่าปรับเป็นพินัยต่ำกว่าที่กฎหมายบัญญัติไว้ หรือขอทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณะประโยชน์แทนค่าปรับเป็นพินัยได้

กรณีที่สอง ไม่มีเงินชำระค่าปรับ ผู้นั้นอาจยื่นคำร้องโดยแสดงเหตุผลอันสมควรเพื่อขอทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณะประโยชน์แทนค่าปรับเป็นพินัยได้

โดยการยื่นคำร้องทั้ง ๒ กรณี ถ้าเจ้าหน้าที่รัฐเป็นผู้สั่งปรับ และไม่ได้มีการโต้แย้งคำสั่งดังกล่าวให้ยื่นต่อเจ้าหน้าที่รัฐ และให้เจ้าหน้าที่รัฐดำเนินการยื่นคำร้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจเพื่อพิจารณามีคำสั่ง ถ้าคดีอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาล ให้ยื่นคำร้องต่อศาลที่พิจารณาคดีนั้น

หรือหากข้อเท็จจริงทั้ง ๒ กรณีดังกล่าวปรากฏต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐเอง และผู้กระทำความผิดทางพินัยยินยอม เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถดำเนินการยื่นคำร้องต่อศาล หรือหากความดังกล่าวปรากฏต่อศาล ในขณะที่พิพากษา ศาลย่อมมีอำนาจพิจารณามีคำสั่งได้ แม้ผู้กระทำความผิดจะมีได้ยื่นคำร้องก็ตาม (มาตรา ๑๐)

๓.๔ อายุความและการบังคับตามคำสั่ง

ในคดีความผิดทางพินัย ถ้ามิได้มีคำสั่งปรับหรือฟ้องภายในกำหนด ๒ ปี นับแต่วันกระทำความผิด เป็นอันขาดอายุความ เว้นแต่กฎหมายซึ่งบัญญัติความผิดทางพินัยกำหนดไว้เป็นอย่างอื่นโดยเฉพาะ (มาตรา ๑๑) และเมื่อได้มีคำสั่งหรือคำพิพากษาอันถึงที่สุดให้ผู้ใดชำระค่าปรับเป็นพินัย ถ้ามิได้ชำระหรือชำระค่าปรับเป็นพินัยแล้วแต่ยังไม่ครบถ้วน และเกิน ๕ ปี นับแต่วันมีคำสั่งหรือคำพิพากษาดังกล่าว จะบังคับตามคำสั่งหรือคำพิพากษาต่อผู้นั้นมิได้ (มาตรา ๑๒ วรรคหนึ่ง)

๔. กระบวนการพิจารณาคดีความผิดทางพินัย

๔.๑ เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจปรับ

เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใดมีอำนาจปรับเป็นพินัยตามกฎหมายใด ให้เป็นไปตามที่กฎหมายซึ่งบัญญัติความผิดทางพินัยนั้นบัญญัติไว้ แต่ในกรณีที่กฎหมายดังกล่าวไม่ได้บัญญัติไว้ ให้เป็นไปตามที่รัฐมนตรีผู้รักษาการตามกฎหมายนั้นประกาศกำหนด ซึ่งถ้าค่าปรับเป็นพินัยมีอัตราอย่างสูงไม่เกิน ๑๐,๐๐๐ บาท จะกำหนดเจ้าหน้าที่ของรัฐเพียงคนเดียวเป็นผู้มีอำนาจปรับเป็นพินัยก็ได้ แต่ถ้าค่าปรับเป็นพินัยมีอัตราอย่างสูงเกิน ๑๐,๐๐๐ บาท จะต้องกำหนดการปรับเป็นพินัยกระทำเป็นองค์คณะประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ของรัฐ ไม่น้อยกว่า ๓ คน (มาตรา ๑๔)

๔.๒ การกระทำความผิดผิดกฎหมายหลายบท

พิจารณาได้สองกรณี ดังนี้

กรณีแรก การกระทำความผิดผิดกฎหมายหลายบท ให้ใช้กฎหมายที่มีบทค่าปรับเป็นพินัยสูงสุดในการปรับผู้กระทำความผิดทางพินัย และหากความปรากฏต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐว่าการกระทำความผิดทางพินัยนั้น เป็นความผิดทางพินัยตามกฎหมายอื่นที่กำหนดค่าปรับเป็นพินัยสูงกว่าด้วย ให้ระงับการรับชำระค่าปรับเป็นพินัยและส่งสำนวนให้เจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมีอำนาจปรับเป็นพินัยสำหรับความผิดที่กฎหมายกำหนดค่าปรับเป็นพินัยสูงกว่า (มาตรา ๑๕)

กรณีที่สอง การกระทำความผิดเป็นทั้งความผิดทางพินัยและความผิดอาญา ให้ดำเนินการ ดังนี้ (มาตรา ๑๖)

(๑) ถ้าความผิดอาญาไม่อาจเปรียบเทียบได้ ให้ระงับการดำเนินการปรับเป็นพินัย และแจ้งพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินคดีอาญาต่อไป

(๒) กรณีตาม (๑) ถ้าเจ้าหน้าที่ของรัฐได้ปรับเป็นพินัยไปก่อนแล้ว ไม่ตัดอำนาจพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการที่จะดำเนินคดีอาญา และกรณีที่ศาลในคดีอาญามีคำพิพากษาถึงที่สุดลงโทษอาญาแก่ผู้กระทำความผิด ให้ความผิดทางพินัยเป็นอันยุติและให้ศาลสั่งคืนค่าปรับเป็นพินัยที่ได้ชำระแล้วแก่ผู้กระทำความผิด และในกรณีที่ศาลในคดีอาญาลงโทษปรับไม่ว่าจะลงโทษจำคุกด้วยหรือไม่ก็ตาม ให้ศาลสั่งให้นำค่าปรับเป็นพินัยที่ได้ชำระแล้วหักกลับกับโทษปรับ หากยังมีจำนวนเงินค่าปรับเป็นพินัยเหลืออยู่ ให้สั่งคืนแก่ผู้กระทำความผิด

(๓) ถ้าความผิดอาญานั้นเปรียบเทียบได้ และผู้กระทำความผิดได้ชำระค่าปรับเป็นพินัย หรือทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับเป็นพินัยตามคำสั่งของศาลแล้ว ให้คดีอาญานั้นเป็นอันเลิกกัน แต่ไม่ตัดสิทธิผู้เสียหายที่จะเรียกค่าเสียหาย

(๔) ถ้าความผิดอาญานั้นเปรียบเทียบได้ และได้มีการชำระค่าปรับตามที่เปรียบเทียบแล้ว ให้ความผิดทางพินัยนั้นเป็นอันยุติ

๔.๓ กระทำความผิดหลายกรรม

สามารถพิจารณาได้สองกรณี ดังนี้

กรณีแรก กระทำความผิดทางพินัยอันเป็นความผิดหลายกรรมต่างกัน ให้ปรับเป็นพินัยผู้นั้นทุกกรรมเป็นกระทำความผิดไป และกรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้ดำเนินการปรับเป็นพินัย และความผิดทางพินัยอยู่ในอำนาจเจ้าหน้าที่ของรัฐต่างหน่วยกัน ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐปรับเป็นพินัยในความผิดที่อยู่ในอำนาจตน และแจ้งให้เจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีอำนาจพิจารณาในความผิดทางพินัยอื่นทราบเพื่อดำเนินการต่อไปด้วย ซึ่งนายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีจะวางระเบียบกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องร่วมกันหรือทำแทนกันในการดำเนินการปรับเป็นพินัยก็ได้ เพื่อประโยชน์ในการปรับเป็นพินัยอันเป็นความผิดหลายกรรมต่างกัน(มาตรา ๑๗)

กรณีที่สอง เมื่อปรากฏต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐว่าผู้ใดกระทำความผิดอันเป็นความผิดหลายกรรมต่างกัน และบางกรรมเป็นความผิดทางพินัย บางกรรมเป็นความผิดอาญา ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐ ปรับเป็นพินัยในกรรมที่เป็นความผิดทางพินัย และแจ้งให้พนักงานสอบสวนที่เกี่ยวข้องเพื่อพิจารณา ดำเนินคดีอาญาต่อไป นอกจากนี้ในการสืบสวนและสอบสวนการกระทำความผิดอาญา หากพบว่ามีกระทำความผิดทางพินัยรวมอยู่ด้วย ให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องพิจารณาดำเนินการปรับเป็นพินัย (มาตรา ๑๘)

๔.๔ การแสวงหาข้อเท็จจริง คำสั่งปรับเป็นพินัย และการดำเนินการเมื่อมีการปฏิเสธข้อกล่าวหาหรือไม่ชำระค่าปรับในชั้นเจ้าหน้าที่ของรัฐ

(๑) เมื่อมีเหตุอันควรสงสัยหรือมีการกล่าวหาหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐพบเห็นว่ามีกระทำความผิดทางพินัยไม่ว่าความผิดนั้นจะเกิดขึ้นในท้องที่ใด ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐดำเนินการแสวงหาข้อเท็จจริง และรวบรวมพยานหลักฐาน และต้องให้โอกาสผู้ถูกกล่าวหาได้ชี้แจงหรือแก้ข้อกล่าวหาตามสมควร (มาตรา ๑๙)

และหากเจ้าหน้าที่ของรัฐมีพยานหลักฐานเพียงพอว่าผู้ใดกระทำความผิดทางพินัยให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีคำสั่งปรับเป็นพินัยและส่งคำสั่งให้ผู้นั้นทราบทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับไปยังที่อยู่ปรากฏตามหลักฐานทางทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรของผู้ถูกกล่าวหาหรือตามที่ได้แจ้งไว้ต่อหน่วยงานของรัฐ และให้ถือว่าผู้นั้นได้รับแจ้ง ตั้งแต่วันครบสิบห้าวันนับแต่วันที่ปรากฏในทะเบียนตอบรับ (มาตรา ๒๐)

(๒) คำสั่งปรับเป็นพินัย ให้ทำเป็นหนังสือโดยมีรายละเอียด ๖ ประการ ดังต่อไปนี้

- ๑) ข้อเท็จจริง
- ๒) อัตราค่าปรับ และจำนวนค่าปรับเป็นพินัยที่เจ้าหน้าที่ของรัฐกำหนดให้ต้องชำระ
- ๓) ระยะเวลาที่ต้องชำระ ซึ่งไม่น้อยกว่าสิบห้าวัน แต่ไม่เกินสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง
- ๔) กระบวนการที่จะต้องดำเนินการต่อไป ถ้าผู้ถูกกล่าวหาปฏิเสธ ข้อกล่าวหาหรือไม่ชำระค่าปรับเป็นพินัยภายในระยะเวลาที่กำหนด
- ๕) สิทธิในการขอผ่อนชำระ หรือการยื่นคำร้องขอต่อศาล
- ๖) รายละเอียดอื่นใดที่เห็นสมควรอันจะทำให้ผู้ถูกกล่าวหาเข้าใจสภาพแห่งการกระทำความผิดหรือที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ถูกกล่าวหา (มาตรา ๒๑)

ซึ่งที่กล่าวมาข้างต้นตามข้อ (๑) และ (๒) นั้น จะไม่ใช่บังคับแก่กรณีที่กฎหมายซึ่งบัญญัติความผิดทางพินัยได้บัญญัติวิธีดำเนินการไว้เป็นการเฉพาะ (มาตรา ๒๒)

(๓) ในกรณีมีการปฏิเสธข้อกล่าวหา หรือไม่ชำระค่าปรับเป็นพินัยภายในระยะเวลาที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสรุปข้อเท็จจริง ข้อกฎหมาย พยานหลักฐานและส่งสำนวนให้พนักงานอัยการเพื่อดำเนินการฟ้องคดีต่อศาลต่อไป เว้นแต่ในกรณีที่กฎหมายซึ่งบัญญัติความผิดทางพินัยได้บัญญัติให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจดำเนินการฟ้องคดีต่อศาลได้เอง กรณีนี้ไม่ต้องส่งให้พนักงานอัยการ เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถฟ้องคดีต่อศาลได้เอง (มาตรา ๒๓)

(๔) ในกรณีที่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาพบการกระทำความผิดทางพินัย ให้แจ้งให้หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบกฎหมายนั้น ๆ เพื่อพิจารณาดำเนินการปรับเป็นพินัยต่อไป เว้นแต่เป็นความผิดทางพินัยที่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจดังกล่าวเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐตามกฎหมายฉบับนี้ ในกรณีเช่นนั้นให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจดำเนินการตามกฎหมายฉบับนี้ในฐานะเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ (มาตรา ๒๔)

๔.๕ การดำเนินการในชั้นกรณีที่มีการฟ้องคดีต่อศาล

(๑) หากพนักงานอัยการเห็นควรสั่งฟ้อง ให้ดำเนินการเพื่อฟ้องคดีต่อศาล โดยจะมีหรือไม่มีตัวผู้ถูกกล่าวหาไปศาลก็ได้ ในกรณีพนักงานอัยการสั่งไม่ฟ้อง ให้แจ้งหัวหน้าหน่วยงานของรัฐทราบพร้อมทั้งเหตุผล หากหัวหน้าหน่วยงานของรัฐไม่เห็นด้วยกับคำสั่งของพนักงานอัยการ ให้ทำความเข้าใจเสนอไปยังผู้ดำรงตำแหน่งเหนือพนักงานอัยการที่มีคำสั่งเพื่อชี้ขาด โดยการกำหนดผู้มีอำนาจชี้ขาดความเห็นแย้งให้อัยการสูงสุดออกระเบียบให้พนักงานอัยการปฏิบัติได้ (มาตรา ๒๕) และในการพิจารณาสำนวนคดีความผิดทางพินัย หากพนักงานอัยการเห็นว่า เป็นความผิดทางอาญาหรือมีการกระทำความผิดทางอาญารวมอยู่ด้วย ให้พนักงานอัยการแจ้งให้ พนักงานสอบสวนเพื่อพิจารณาดำเนินคดีอาญาต่อไป ขณะเดียวกันในการพิจารณาสำนวนคดีความผิดทางอาญา หากพนักงานอัยการเห็นว่า เป็นความผิดทางพินัย หรือมีการกระทำความผิดทางพินัยรวมอยู่ด้วย ให้พนักงานอัยการแจ้งให้เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้อง พิจารณาดำเนินการปรับเป็นพินัยต่อไป (มาตรา ๒๖)

(๒) ถ้าผู้กระทำความผิดทางพินัยชำระค่าปรับเป็นพินัยครบถ้วนตามจำนวนที่เจ้าหน้าที่ของรัฐกำหนดก่อนฟ้องคดีต่อศาล ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือพนักงานอัยการ แล้วแต่กรณี ยุติการดำเนินการฟ้องคดีหรือถ้าได้มีการฟ้องคดีต่อศาลแล้ว ก่อนศาลมีคำพิพากษา ให้ศาลสั่งจำหน่ายคดี (มาตรา ๒๗)

(๓) เมื่อความผิดทางพินัยเกิดขึ้น อ้างหรือเชื่อว่าเกิดขึ้นในเขตอำนาจของศาลใดให้ฟ้องที่ศาลนั้น แต่ถ้าความผิดทางพินัยเกิดขึ้นในหลายท้องที่ ให้ฟ้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจในท้องที่ใด ท้องที่หนึ่งได้ ในกรณีที่ไม่มีปรากฏชัดว่าความผิดทางพินัยเกิดขึ้นในท้องที่ใด ให้ฟ้องต่อศาลที่ผู้กระทำความผิดมีที่อยู่ แต่ถ้าไม่ทราบที่อยู่ของผู้กระทำความผิด ให้ถือที่อยู่ที่ปรากฏตามหลักฐานทางทะเบียน ตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร หากมีผู้กระทำความผิดหลายคน ให้ฟ้องต่อศาลที่ผู้กระทำความผิดคนใดคนหนึ่งมีที่อยู่ (มาตรา ๒๘) โดยห้ามมิให้อุทธรณ์คำพิพากษาของศาลในปัญหาข้อเท็จจริงและจำนวนค่าปรับเป็นพินัย แต่ผู้กระทำความผิดทางพินัยมีสิทธิอุทธรณ์ปัญหาข้อกฎหมายตามเงื่อนไขที่กำหนดในข้อบังคับของประธานศาลฎีกาโดยความเห็นชอบของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา โดยคำพิพากษาของศาลชั้นอุทธรณ์ให้เป็นที่ที่สุด (มาตรา ๓๒)

๔.๖ การยุติของความผิดทางพินัย

คดีความผิดทางพินัยเป็นอันยุติ ด้วยเหตุดังต่อไปนี้ (มาตรา ๓๓)

(๑) เมื่อมีการชำระค่าปรับเป็นพินัยหรือทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับเป็นพินัยครบถ้วนแล้ว

(๒) โดยความตายของผู้กระทำความผิดทางพินัย

(๓) เมื่อมีการเปรียบเทียบความผิดอาญา ตามมาตรา ๑๖ (๔) (กรณีการกระทำความผิดเดียว เป็นทั้งความผิดทางพินัยและความผิดอาญา ถ้าความผิดอาญานั้นเปรียบเทียบได้และได้มีการชำระค่าปรับ ตามที่เปรียบเทียบแล้วฯ)

(๔) เมื่อคดีขาดอายุความตามมาตรา ๑๑ (มิได้มีคำสั่งปรับหรือฟ้องภายในกำหนด ๒ ปี นับแต่วัน กระทำความผิด เว้นแต่กฎหมายซึ่งบัญญัติความผิดทางพินัยกำหนดไว้เป็นอย่างอื่นโดยเฉพาะ) หรือพ้น กำหนดเวลาตามมาตรา ๑๒ (มิได้ชำระหรือชำระค่าปรับเป็นพินัยแล้วแต่ยังไม่ครบถ้วน และเกิน ๕ ปี นับแต่วัน มีคำสั่งหรือคำพิพากษาอันถึงที่สุดฯ) แล้วแต่กรณี

ทั้งนี้ ห้ามมิให้หน่วยงานของรัฐบันทึกการกระทำความผิดทางพินัยของบุคคลใดรวมไว้ในบันทึก ประวัติอาชญากรรม หรือในฐานะเป็นประวัติอาชญากรรม (มาตรา ๓๔)

๕. การเปลี่ยนความผิดทางอาญาและความผิดที่มีโทษปรับทางปกครองเป็นความผิดทางพินัย

ในเรื่องการเปลี่ยนความผิดทางอาญาและความผิดที่มีโทษปรับทางปกครองเป็นความผิดทางพินัยตาม ผลของพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ.๒๕๖๕ นี้ สามารถพิจารณาได้ ๔ รูปแบบ ดังนี้

รูปแบบแรก (มาตรา ๓๔)

ความผิดอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียว
(กฎหมายบัญญัติ ๑)

เปลี่ยนเป็นความผิดทางพินัย
ทันที เมื่อพ้น ๓๖๕ วันนับแต่
กฎหมายฉบับนี้ประกาศใน
ราชกิจจานุเบกษา

โดยมีกฎหมายที่กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย รับผิดชอบเป็น
หน่วยงานหลักตามบัญชี ๑ ท้ายพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็น
พินัย พ.ศ.๒๕๖๕ ดังนี้^๒

- ๑) พระราชบัญญัติการเล่นแชร์ พ.ศ. ๒๕๓๔
- ๒) พระราชบัญญัติควบคุมการขายทอดตลาดและค้าของเก่า พ.ศ.
๒๔๗๔
- ๓) พระราชบัญญัติควบคุมการโฆษณาโดยใช้เครื่องขยายเสียง พ.ศ.
๒๔๙๓
- ๔) พระราชบัญญัติควบคุมการเรียไร พ.ศ. ๒๔๘๗
- ๕) พระราชบัญญัติบัตรประจำตัวประชาชน พ.ศ. ๒๕๒๖
- ๖) พระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. ๒๔๙๗
- ๗) พระราชบัญญัติโรงรับจำนำ พ.ศ. ๒๕๐๕
- ๘) พระราชบัญญัติส่งเสริมกิจการฮัจย์ พ.ศ. ๒๕๒๔
- ๙) พระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. ๒๕๐๙
- ๑๐) พระราชบัญญัติสัตว์พาหนะ พุทธศักราช ๒๔๘๒
- ๑๑) พระราชบัญญัติสุสานและฌาปนสถาน พ.ศ. ๒๕๒๘
- ๑๒) พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง
และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. ๒๔๙๐
- ๑๓) พระราชบัญญัติสำหรับรักษาช้างป่า พุทธศักราช ๒๔๖๔

^๒ กฎหมายที่กรมการปกครองรับผิดชอบเป็นหน่วยงานหลักอ้างอิงตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง การประกาศรายชื่อ
กฎหมาย หน่วยงานที่รับผิดชอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย การจัดทำคำอธิบายและคำแปลของกฎหมาย และการ
เผยแพร่ข้อมูลกฎหมายและกฎเกณฑ์ ประกาศ ณ วันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓ ซึ่งยังไม่ครอบคลุมกฎหมายในบัญชี ๑ ที่มี
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการทุกฉบับ

๑๔) พระราชบัญญัติกำหนดความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน
ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด สมาคม และมูลนิธิ พ.ศ. ๒๕๕๙

รูปแบบที่สอง (มาตรา ๔๐)

ความผิดอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียว
(กฎหมายบัญญัติ ๒)

เปลี่ยนเป็นความผิดทางพินัย
ต่อเมื่อมีการตราพระราช
กฤษฎีกา

*** ให้ถือว่าอัตราโทษปรับอาญาในกฎหมาย ดังกล่าว เป็นอัตราค่าปรับเป็นพินัย

*** ข้อควรระวัง : ความผิดอาญาที่มีโทษปรับ สถานเดียวที่จะเปลี่ยนเป็นความผิดทางพินัยตามบัญชี ๑
และบัญชี ๒ ไม่รวมถึง (มาตรา ๔๑)

(๑) ความผิดที่มีโทษจำคุกหรือโทษที่สูงกว่า สำหรับกรณีที่เป็นผู้กระทำความผิด แต่มีโทษ
ปรับสถานเดียวสำหรับกรณี ที่นิติบุคคลเป็นผู้กระทำความผิดเดียวกันนั้น

(๒) ความผิดที่มีโทษปรับสถานเดียวแต่มีเงื่อนไข ไว้เป็นการเฉพาะให้รับโทษสูงกว่าโทษปรับ เมื่อกระทำ
ความผิดอีกหรือเมื่อมีเหตุอื่นตามที่กฎหมายกำหนดด้วย

รูปแบบที่สาม (มาตรา ๔๒)

ความผิดอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียว
(ตามข้อบัญญัติท้องถิ่น)

เปลี่ยนเป็นความผิดทางพินัย
ทันที เมื่อพ้น ๓๖๕ วันนับแต่
กฎหมาย ฉบับนี้ประกาศใน
ราชกิจจานุเบกษา

*** ให้ถือว่าอัตราโทษปรับอาญาในข้อบัญญัติท้องถิ่นดังกล่าว เป็นอัตราค่าปรับเป็นพินัย

*** อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการออกข้อบัญญัติท้องถิ่นกำหนดโทษปรับอาญา
เปลี่ยนเป็นอำนาจในการกำหนดค่าปรับเป็นพินัยไม่เกินอัตราที่กำหนดสำหรับการกำหนดโทษทางอาญา
เมื่อพ้น ๓๖๕ วันนับแต่กฎหมายฉบับนี้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

รูปแบบที่สี่ (มาตรา ๔๓)

ความผิดที่มีโทษปรับทางปกครอง
(กฎหมายบัญญัติ ๓)

เปลี่ยนเป็นความผิดทางพินัย
ทันที เมื่อพ้น ๓๖๕ วันนับแต่
กฎหมายฉบับนี้ประกาศใน
ราชกิจจานุเบกษา

*** ให้ถือว่าอัตราโทษปรับทางปกครองในกฎหมายดังกล่าว เป็นอัตราค่าปรับเป็นพินัย

*** ให้ถือว่า เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจปรับทางปกครองตามกฎหมายดังกล่าวเป็นผู้มีอำนาจปรับเป็นพินัยตาม
พระราชบัญญัตินี้

นายวรรณพงศ์ วิไลรัตน์
ผู้อำนวยการส่วนงานนิติการ
สำนักการสอบสวนและนิติการ
กรมการปกครอง